

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/109/2023
Identifikačné číslo spisu:	6121579370
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6121579370.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Viery Nevedelovej, v spore žalobcu: Slovak Estate s. r. o., so sídlom Tallerova 4, Bratislava, IČO: 50 050 907, zastúpeného: Advokátska kancelária VASIL & partners, s. r. o., so sídlom Kupeckého 320/33, Košice, IČO: 47 240 482, proti žalovanému: Žilinský samosprávny kraj, so sídlom Komenského 2622/48, Žilina, IČO: 37 808 427, o zaplatenie 11.446,85 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 14C/5/2022, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 10. mája 2023 sp. zn. 7Co/16/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovanému p r i z n á v a voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom 27. septembra 2022 č. k. 14C/5/2022-102 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 11.446,85 eur spolu s úrokom z omeškania 5 % ročne z danej sumy od 17. 12. 2019 do zaplatenia. Žalobcu zároveň zaviazal nahradiť žalovanému trovy konania v plnom rozsahu.

1.1. Žalobca vydanie bezdôvodného obohatenia žiadal z dôvodu, že žalovaný bez právneho dôvodu užíva vlastníctvo žalobcu, a to časť pozemku označeného ako KN-E parc. č. 1018/401 o výmere 2248 m², trvalý trávny porast, zapísaný na LV č. XXXX v kat. úz. X., obec X., okres K. a výšku nároku odvíjal od sumy zistenej znaleckým posudkom ako výška nájmu obdobných nehnuteľností.

1.2. Po podaní odporu žalovaný žalobca nárok odôvodňoval opakovanou odplatou za existenciu - zriadenie vecného bremena. Súd konštatoval, že v tom prípade sa jedná o dva rozdielne nároky, keď bezdôvodné obohatenie vzniká pri užívaní veci bez právneho dôvodu a spočíva vo vydaní aktív, o ktoré sa povinná osoba obohatila tým, že na užívanie veci nemala právny dôvod a odplata z vecného bremena naopak vyžaduje právny dôvod užívania, kde môže byť nanajvýš sporná výška odplaty. Rozdielnosť nároku dosvedčuje aj rozdielna premľacia doba pri oboch nárokoch. Tiež odplata za existenciu vecného

bremena je zväčša úplne odlišná od výšky ceny nájmu obdobnej veci. Preto sa skutkovo jedná o dva rozdielne nároky z iných dôvodov a nejedná sa len o iné právne posúdenie nároku z určitej právnej skutočnosti. Nakoľko bolo preukázané bez akýchkoľvek pochybností, že žalovanému vzniklo oprávnenie užívať časť pozemku označeného ako K-NE parc. č. 1018/401 v kat. úz. X. v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli do vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zák. č. 66/2009 Z. z.“) prechodom vlastníckeho práva ku komunikácii postavenej na uvedenom pozemku zo štátu na žalovaného. Žalovaný preto vec užíva na základe vecného bremena zriadeného zákonom. Súd prvej inštancie nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zamietol a pritom poukázal na uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/151/2020, 2Cdo/194/2018. Poukázal tiež na skutočnosť, že po podaní odporu žalovaným, žalobca požadoval rovnaký nárok, ale z iného dôvodu, teda odplaty za existenciu vecného bremena, pričom o zmenu žaloby nepožiadaval.

1.3. V súvislosti s judikatúrou súdov za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku uviedol, že nárok nie je dôvodný, ani keby súd zmenu právneho dôvodu, od ktorého nárok odvíja žalobca, neposudzoval ako zmenu nároku. Je pomerne ustálená judikatúra v súvislosti s odplatou za zriadenie vecného bremena v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., kedy súdy ustálili, že vlastníčkovi náleží jednorazová odplata, ktorá sa premieňa uplynutím trojročnej doby od účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Naposledy o tejto otázke rozhodoval Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/17/2019, pričom poukazoval na predchádzajúcu právnu prax vo veciach sp. zn. 7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014, ktoré sa týkali priznania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 182/1993 Z. z.“). Zdôraznil, že tak zákon č. 182/1993 Z. z., ani zákon č. 66/2009 Z. z. *expressis verbis* neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno vzniká len za náhradu, je potrebné, aby sa vychádzalo z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Najvyšší súd SR už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odôvodniť zo všeobecne uznávaných princípov príkazom na ochranu základných práv a slobôd, a teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/89/2008). Aj v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je primeraná náhrada namieste. Judikatúra Najvyššieho súdu SR akceptovaná Ústavným súdom SR dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo *ex lege* jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona. Nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., ak tieto zákonné vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenie vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Predmetné bremeno vzniká „*in rem*“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia. Predmetný názor považoval za „ústavne udržateľný“ aj Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 474/2013, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011 na tom nič nezmenili. Ani nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Z uznesenia Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 323/2017 vyplýva, že nemožno stotožňovať právnu úpravu zák. č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike, ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z., keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený, pri užívaní nehnuteľností v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej

energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť; pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastní dom nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku. Proti rozhodnutiu NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2019 bola podaná ústavná sťažnosť, ktorú Ústavný súd SR uznesením č. k. IV. ÚS 539/2020-21 odmietol, keď v odôvodnení v bode 32. konštatoval, že z ústavného hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu SR z pohľadu námietky sťažovateľa o nesprávnej a arbitrárnej aplikácii použitej právnej úpravy, zasahujúcej do jeho majetkových práv.

1.4. Pripustil určitú rozdielnosť medzi nárokom odvodeným od vzniku vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. a vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. s tým, že vecné bremeno podľa zákona č. 182/1993 Z. z. obmedzuje vlastníka trvalo a vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. je dočasné, a to buď do poskytnutia zámeny, alebo vykonania pozemkových úprav. Zákonodarca teda nepredpokladal trvalý stav, ale následné riešenie vlastníckych vzťahov, preto pripustil určitú možnosť odplaty formou opakovanej odplaty za existenciu vecného bremena a obmedzenia vlastníckeho práva, avšak je nevyhnutné preukázať, že napriek snahe vlastníka pozemku sa mu nepodarilo dojednať so žalovaným výmenu za iný pozemok, nie je možné v dohľadnom čase riešenie prostredníctvom pozemkových úprav a uviesť adekvátne dôvody, najmä skutočnosti, ktoré boli dôvodom, pre ktoré si po vzniku vecného bremena nárok neuplatnil. Dôvodom odplaty by bolo dlhodobé pretrvávajúce obmedzenie vlastníckeho práva, kedy nie je v dohľadnej dobe možné nájsť riešenie predpokladané v zákone č. 66/2009 Z. z. Žalobca žiadne takéto skutočnosti netvrdil, naopak súd zistil, že pozemok žalobca nadobudol 22. 11. 2019 a muselo mu byť známe, že cez pozemok vedie komunikácia označená ako cesta II. triedy E 583, teda musel (mal mať) vedomosť o zákonom zriadení vecného bremena a žalobou sa snažil dosiahnuť zhodnotenie vynaloženej kúpnej ceny. Tomu zodpovedá aj uplatnenie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2,541 eur za m² pri deklarovanej cene pozemku 33,41 eur za m², hoci pozemok žalovaný (pozn. odvolacieho súdu - správne malo znieť „žalobca“) nadobudol za cenu 5,40 eur za m² (kúpna zmluva X.) pri zohľadnení skutočnosti, že nárok uplatnil aj na celý pozemok, hoci zastavaná časť predstavuje len určitý podiel. Možno s istotou konštatovať, že zo strany žalobcu sa jednalo o snahu zneužitia práva, pretože ak pri kúpe nekonal protiprávne, kúpna cena predstavuje hodnotu pozemku a opakovaná odmena za zriadenie vecného bremena musí minimálne predstavovať podiel ceny a doby predpokladanej životnosti. Tak ako jednorazová odplata, i opakovaná odplata za zriadenie vecného bremena, trvajúceho po určitú dobu, nemá prečo presiahnuť hodnotu veci. Odplata totiž nahradí obmedzenie, avšak vlastnícke právo k zaťaženej veci povinnej osobe zostáva, môže vec predať, po zániku vecného bremena s vecou voľne nakladať a pod. Preto ak žalobca má záujem, aby si súd osvojil jeho tvrdenia a snažil sa prelomiť rozhodovaciu prax, jeho žaloba a odôvodnenie nároku, ale aj výška nároku nemôžu byť spochybňiteľné, tobôž vykazovať vady a nedostatky. Preto si okresný súd skutkové tvrdenia a nároky žalobcu neosvojil a nepovažoval ich za takej kvality, aby svoju úvahu mohol pretaviť do odlišného rozhodnutia od súdnej praxe založenej na rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 10. mája 2023 sp. zn. 7Co/16/2023, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd uviedol, že pokiaľ súd prvej inštancie zamietol žalobu z dôvodu, že v danom prípade na strane žalovaného nevzniklo bezdôvodné obohatenie, nakoľko na spornom pozemku je zriadené zákonné vecné bremeno v zmysle § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z., a teda žalovaný neužíva pozemok bez právneho dôvodu, uvedenú otázku správne právne posúdil. Poukázal na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, v zmysle ktorej finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová; nemá charakter opakovaneho plnenia. Predmetný názor nebol vyvrátený ani rozhodnutiami Ústavného súdu SR č. k. IV. ÚS 539/2020-21 či sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Pokiaľ žalobca poukazoval na rozhodnutie sp. zn. 4MCdo/2/2014, krajský súd zdôraznil, že tam vyslovený názor bol prekonaný neskoršími rozhodnutiami, navyše predmetné rozhodnutie bolo zrušené rozhodnutím Ústavného súdu SR sp. zn. I.

ÚS 349/2015. Odmietol i poukazy na českú rozhodovaciu prax.

2.2. Odvolací súd zdôraznil, že žalobcovi pri nadobúdaní predmetnej nehnuteľnosti muselo byť známe, že cez pozemok vedie komunikácia označená ako cesta II. triedy a musel mať vedomosť o zákonom zriadenom vecnom bremene podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z., a napriek tomu nadobudol kúpnu zmluvou vlastnícke právo k spornému pozemku. Vo vzťahu k dočasnosti vecného bremena a skutočnosti, že zákonodarca na usporiadanie vzťahov ponechal iniciatívu na strane žalovaného, zdôraznil, že uvedené žalobcu neobmedzuje v tom, aby sa domáhal usporiadania vzťahu k zaťaženému pozemku. Pokiaľ žalobca poukazoval na výzvu z 02. 12. 2021, adresovanú žalovanému (č. l. 12) z jej obsahu vyplýva, že žalobca sa od žalovaného domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, a nie vyriešenia právneho stavu k nehnuteľnosti zaťaženej zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. Odvolací súd mal za to, že na označené rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) bolo prihladené v rozhodnutiach najvyššieho i ústavného súdu, keď vlastníkom pozemku - ktorý je obmedzovaný vo výkone svojho práva a má nárok na jednorazovú finančnú náhradu v zmysle zák. č. 66/2009 Z. z. - má následne obec alebo vyšší územný celok, ktorý sa stal podľa osobitných predpisov vlastníkom stavby, poskytnúť zámenou zmluvou vlastníkovi pozemku pod stavbou náhradný pozemok, ktorý je v jeho vlastníctve v primeranej výmere, bonite a rovnakého druhu, v tom istom katastrálnom území alebo sa usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku pod stavbou vykoná v konaní o nariadení pozemkových úprav podľa osobitného predpisu (§ 2 zák. č. 66/2009 Z. z.).

3. Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktorý navrhol rozsudok krajského súdu, vrátane rozsudku okresného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľ uviedol, že dovolanie je proti rozsudku prípustné podľa § 420 písm. f) CSP, keďže odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočným spôsobom neodôvodnil vzhľadom na platnú právnu úpravu a rozhodovaciu prax. Prípustnosť dovolania videl aj v ustanoveniach § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP, lebo podľa neho došlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci v otázke, že mu nepatrí za obmedzenie jeho vlastníckeho práva žiadna náhrada. Mal za to, že v tomto konaní bolo potrebné sa vysporiadať s charakterom náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu, keďže práve posúdenie tejto právnej otázky bolo kľúčovým pre rozhodovanie v samotnom merite veci. Poukázal na to, že táto právna otázka je v praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodovaná rozdielne, čo neprispieva k právnej istote subjektov dovolávajúcich sa svojich práv pred súdnym orgánom ochrany práva. Tak krajský súd v napadnutom rozsudku, resp. taktiež najvyšší súd v rámci rozhodnutí, pri ktorých zastával názor o jednorazovom charaktere náhrady za zriadenie vecného bremena, sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s otázkou, či bola právnomu predchodcovi žalobcu, ktorý bol vlastníkom dotknutého pozemku, poskytnutá jednorazová náhrada za zriadenie zákonného vecného bremena zo strany oprávneného (žalovaného). Žalovaný pritom žiadnym spôsobom nepreukázal, že k poskytnutiu tejto náhrady došlo, z čoho je možné odôvodnene usudzovať, že predchádzajúcemu vlastníkovi pozemku táto náhrada vyplatená nebola, nakoľko určite by o takejto výplate existovali relevantné záznamy. Pritom v podobných prípadoch sa touto otázkou nezaoberal najvyšší súd, resp. sa ňou zaoberal nedostatočným spôsobom a v rozpore s ústavnou ochranou vlastníckeho práva.

3.2. V nadväznosti na uvedené bol dovolateľ názoru, že pokiaľ by aj prijal právny záver o jednorazovom charaktere náhrady v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z., konajúci súd musí v každom jednotlivom prípade preskúmať, či došlo k poskytnutiu náhrady vlastníkovi nehnuteľnosti ku dňu účinnosti tohto právneho predpisu. Zákon č. 66/2009 Z. z. totiž žiadnym spôsobom neupravuje, či náhrada (pokiaľ by aj bola jednorazová) patrí len vlastníkovi nehnuteľnosti v čase účinnosti zákona, aj pokiaľ si tento náhradu neuplatnil, resp. mu nebola zo strany oprávnenej osoby poskytnutá, resp. pokiaľ by nebola pôvodnému vlastníkovi vyplatená, táto patrí každému ďalšiemu vlastníkovi nehnuteľnosti, ktorý si ako prvý po účinnosti predmetného zákona tento nárok uplatní.

3.3. Pokiaľ šlo o „európsku“ rovinu prípadu dovolateľ poukázal na znenie Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské

práva, pričom dospel k záveru, že výklad konajúcich súdov absolútne nekorešponduje s princípom spravodlivej rovnováhy kolidujúcich záujmov, nakoľko žalobca by bol povinný strpieť užívanie jeho nehnuteľnosti bez akejkoľvek poskytnutej náhrady, pričom o jeho prípade bolo bez akejkoľvek reálnej vyhliadky na budúce vysporiadanie vlastníckych vzťahov z iniciatívy žalovaného ako oprávneného z vecného bremena rozhodnuté ex cathedra raz a navždy účinnosťou zákona č. 66/2009 Z. z. V závere svojho dovolania žalobca obsiahle citoval judikáтуру súdov k povinnosti riadne odôvodniť rozhodnutie.

4. Žalovaný v o svojom vyjadrení uviedol, že dovolanie je zmätočné a neprípustné a navrhol, aby ho dovolací súd odmietol.

4.1. Žalobca sa vyjadril ďalším podaním k vyjadreniu žalovaného, pričom opakoval svoju argumentáciu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu treba zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 ods. 1 CSP.

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup. Dovolací súd opakovane konštatuje aj v súlade so závermi ústavného súdu, že dovolacie konanie má povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolaťa musí advokát, dovolať, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolaťa, ktorý je právnická osoba, nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

9. Dovolať vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania s poukazom na § 420 písm. f) CSP - v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces - majúci za to, že nedostatočným odôvodnením dovolaním napadnutého rozsudku došlo k porušeniu jeho práv.

9.1. Dovolať teda namietal, že procesným postupom odvolacieho súdu došlo k zásahu do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny

proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

9.2. Pokiaľ dovolateľ namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, z ktorého vyvodzoval dôvod prípustnosti svojho dovolania v poukazom na § 420 písm. f) CSP, dovolací súd konštantne judikuje, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (na ktorú poukázal i dovolateľ) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu (účastníkmi konania) a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov. Nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

9.3. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

9.4. Ak dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietal nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd opakovane vyjadruje záver, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06). K zjavnej neodôvodnenosti (arbitrárnosti) rozhodnutí všeobecných súdov sa vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky, keď uviedol, že je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

9.5. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; pričom odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 CSP. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a rozsudok odvolacieho súdu aj vo vzťahu k odôvodneniu rozsudku súdu prvej inštancie, vytvára ich kompletizujúcu jednotu. Rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj čiastočné odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Odvolací súd zhodnotil skutkový stav, ktorý vyplynul z dokazovania, a pri svojom právnom

závere presvedčivo odôvodnil, s poukazom na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, z čoho vychádzal. Zároveň sa vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami.

10. Dovolací súd pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv dovolateľa nezistil také nedostatky v postupe odvolacieho súdu, ktoré by odôvodňovali záver, že jeho závery by boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Pokiaľ ide o charakter náhrady za vlastnícke právo, konajúce súdy odôvodnene dospeli k záveru, že ide o náhradu v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. a nie bezdôvodné obohatenie, keďže sa oba inštitúty vylučujú.

11. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

12. Vzhľadom na dovolateľom nedôvodne namietané procesné pochybenie odvolacieho súdu, dovolací súd dospel k záveru, že zo strany odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces.

13. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP.

13.1. Dovolací súd vo vzťahu k označenému dovolaciemu dôvodu zdôrazňuje, že ustanovenie § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Uvedené ustanovenie je nutné vykladať v súvislosti s § 421 ods. 1 CSP zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň a) pri ktorej riešení sa odvolací súd buď odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13.2. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých ustanovenie § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna, teda v žiadnom prípade nie otázka skutková. Civilný sporový poriadok v § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Dovolateľ je povinný uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uviesť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. V danom prípade žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP.

14. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že uvedené dôvody prípustnosti, ktoré označil dovolateľ v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP sú pojmovo vo vzájomnom rozpore a keďže nebolo vymedzených napr. viac dovolacích otázok nie je namieste ich kumulatívne použitie. Z týchto dvoch dôvodov prípustnosti dovolania sa dovolací súd zaoberal len dôvodom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP sa dovolací súd nezaoberal, z dôvodu vnútorného rozporu medzi ustanoveniami § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP, pretože nimi nie je možné odôvodňovať prípustnosť dovolania zároveň. Prípustnosť podľa písm. c), keď je poukazované na existujúcu prax a zároveň aj písm. b), ktoré má postihovať prípady judikatúrnej núdze, je pojmovo aj logicky vylúčená. Dovolateľ poukazoval na rozpor rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, pokiaľ ide o jednorazovosť náhrady a skutočnosti, komu táto náhrada patrí. S touto s už dostatočne vysporiadal odvolací súd, keď konštatoval, že rozhodnutie sp. zn. 4MCdo/2/2014 bolo jednak zrušené ústavným súdom a na druhej strane bolo ďalšou konštantnou rozhodovacou činnosťou najvyššieho súdu prekonané (napr. sp. zn. 2Cdo/194/2018, 8Cdo/17/2019). V uvedených rozhodnutiach, od ktorých dovolací súd nevidí dôvod sa odlišovať je uvedené, že v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. ide o jednorazovú náhradu za vecné bremeno, ktorá patrí osobe, ktorá bola vlastníkom nehnuteľnosti v čase

nadobudnutia účinnosti predmetného právneho predpisu. Pre rozhodnutie vo veci nebola podstatná a už vôbec rozhodujúca otázka, či túto náhradu pôvodný vlastník (predchodca žalobcu) pozemku dostal, preto nebolo nevyhnutné, aby sa s ňou odvolací súd osobitne vysporiadal.

15. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

16. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP nemôže odvolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd, pretože ak by k tomu pristúpil, dopustil by sa procesne neprípustného dovolacieho prieskumu, ktorý by bol (všeobecne) v zjavnom rozpore s novou koncepciou právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, nastolenou prijatím aktuálneho procesnoprávneho predpisu - Civilného sporového poriadku, a zároveň takýto neprípustný dovolací prieskum by sa (konkrétne) priechil i cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porovnaj analogicky sp. zn. 1Cdo/23/2017, 2Cdo/117/2017, 3Cdo/6/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017).

16.1. V danom prípade dovolateľ podrobil kritike konanie a rozhodovanie odvolacieho súdu, vysvetľoval, v čom vidí nesprávnosť záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, avšak ani pri posudzovaní podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) nemožno ustáliť, konkrétne ktorú právnu otázku (resp. otázky) riešenú odvolacím súdom považoval za podstatnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP. Nespokojnosť s právnym posúdením veci v otázke, „že žalobcovi nepatrí za obmedzenie jeho vlastníckeho práva žiadna náhrada“, nie je správnym spôsobom vymedzená právna otázka, iba sformulovaná nespokojnosť s meritórnym rozhodnutím vo veci. Dovolateľ nevymedzil právnu otázku ani v súvislosti s charakterom žalovanej náhrady. V tomto prípade nemá jasno zjavne ani sám dovolateľ, keď najprv žiadal bezdôvodné obohatenie, neskôr žiadal opakujúcu sa náhradu za vecné bremeno, pričom ani v dovolaní nevyklucuje jej jednorazovosť. Napriek tomu, súd prvej inštancie aj súd odvolací, charakter požadovaného nároku právne kvalifikovali ako jednorazovú náhradu v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., pričom v súlade s konštantnou judikatúrou dovolacieho súdu stanovili záver, že táto náhrada patrí vlastníkovi, ktorému vlastnícky patrila predmetná vec v čase nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona. Keďže dovolateľ kúpil predmetnú nehnuteľnosť už v čase účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., mal toto vecné bremeno pri kúpnej cene zohľadniť.

16.2. Dovolenia argumentácia dovolateľa nezodpovedá požiadavkám stanoveným v § 421 ods. 1 písm. b) ani c), v spojení s § 431 až § 435 CSP, pretože jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom neuviedol (konkrétne) právnu otázku riešenú odvolacím súdom. Dovolenie súd poznamenáva, že samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, či sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia, prípadne kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní žalobou uplatneného nároku, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP a § 431 až § 435 CSP.

16.3. Dovolenie súd dopĺňa, že je v rozpore so zisteným skutkovým stavom, že sa jedná v prípade predmetnej nehnuteľnosti o verejné priestranstvo. Ide o pozemok pod cestnou komunikáciou, a upravuje ho tento právny režim. Argumentácia dovolateľa v tejto súvislosti je pre podstatu prejednávaneho sporu irelevantná.

17. Pokiaľ dovolateľ poukazoval na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, v tejto súvislosti rovnako konštatuje dovolací súd, že nevymedzil prípustným spôsobom právnu otázku, ktorú mal odvolací súd nesprávne právne posúdiť.

18. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP nie je prípustné a v časti namietajúcej vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Vzhľadom na uvedené dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

19. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v súlade so zásadou úspechu vyplývajúcou z § 255 ods. 1 CSP s tým, že o výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.